

**KONGSBERG
KOMMUNE**

Handlingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner

Våg å se, spørre og handle

Innhold

Hjelp øyeblikkelig.....	3
Innledning	4
Målgruppe.....	4
Mål	4
Lovverk og retningslinjer.....	5
Avvergeplikt	5
Opplysningsplikten	5
Meldeplikt.....	5
Viktig å vite som privatperson om meldeplikt	5
Situasjonen på Kongsberg	6
Definisjon av vold og nære relasjoner	7
Fysisk vold	7
Psykisk vold	7
Materiell vold	7
Økonomisk vold	7
Omsorgssvikt.....	8
Seksualisert vold	8
Latent vold	8
Vold i oppdragelsesøyemed.....	8
Digital vold	8
Tvangsekteskap	8
Kjønnslemlestelse	8
Tegn på vold.....	8
Barn og unge	8
Voksne og eldre.....	9
Slik avdekker og melder tjenester og virksomheter i Kongsberg kommune	9
Barn, unge og familier	9
Voksne og eldre.....	10
Slik håndteres varslingene av politi og barneverntjenesten	10
Politi.....	10
Barneverntjenesten	11
Slik bistår legevakt og krisesenter rundt varslinger	11
Kongsberg krisesenter.....	12
Oppdrag og organisering av arbeidet	12
Referanser	13

Hjelp øyeblikkelig

Alarmtelefonen barn og unge – ring 116 111

www.116111.no

Politi – ring 112

Ring direkte 02800

Ambulanse – ring 113

Legevakt Kongsberg– ring 116 117

Barnevernvakt Kongsberg, ved akutte hendelser utenfor ordinær kontortid

– ring 48 16 63 01

Barneverntjeneste i Kongsberg kommune –

ring sentralbordet i kommunen 32 86 60 00 og spør etter barneverntjenesten.

Besøksadresse: Rådhuset, Kirkegata 1, 3616 Kongsberg

www.kongsberg.kommune.no

Klikk for skjema for bekymringsmelding, privatperson

<https://bekymringsmelding.fiks.ks.no/?kommunenummer=3006>

Klikk for skjema for bekymringsmelding, offentlig ansatt

<https://bekymringsmelding.fiks.ks.no/offentlig?kommunenummer=3006>

Kongsberg Krisesenter – ring 32 73 64 00

<https://kongsbergkrisesenter.no/>

Menn utsatt for vold i nære relasjoner – ring 32 73 64 00 (Kongsberg Krisesenter)

<https://kongsbergkrisesenter.no/>

Innledning

Det er en grunnleggende menneskerett å leve et liv uten vold eller frykt for vold. Vold i nære relasjoner er ingen privatsak, men et samfunnsansvar. En betydelig del av befolkningen i Norge blir rammet av vold og seksuelle overgrep. Det utgjør et stort samfunnsproblem, og er en trussel for folkehelsen. 1.

Vold i nære relasjoner finner sted i alle samfunnslag, i alle aldersgrupper, innenfor alle typer kulturer, utføres av både kvinner og menn og på svært varierte måter.

Barn som utsettes for vold kan få utviklingskader og bære preg av det resten av livet. Det er stor fare for at barn som utsettes for vold får en redusert helse- og livskvalitet i voksen alder. I tillegg vet vi at voldsutøvelse kan gå i arv og at mange derfor selv kan bli voldsutøver i voksen alder.

Sentrale myndigheters mål er at alle hjem skal være en arena for trygghet og omsorg, frie for vold.

Vold i nære relasjoner er ofte skjult og forbundet med mye skyld og skam. Det kan være vanskelig for familie og venner som ser vold å gripe inn. Det er derfor viktig at Kongsberg kommune har medarbeidere og innbyggere som er både kloke, modige og klare til å bistå de som er utsatt for vold og har behov for hjelp. Denne handlingsplanen er ment som et godt verktøy for alle i den oppgaven.

Målgruppe

Handlingsplanen mot vold og overgrep i nære relasjoner skal først og fremst være et verktøy for hvordan kommunalt ansatte skal kunne avdekke, varsle og hjelpe ved bekymring om vold i nære relasjoner. Men planen er utformet slik at også kommunens øvrige innbyggere vil ha nytte av den. Den skal kunne gi rask og tydelig informasjon om hvordan man kan få hjelp.

Handlingsplanen omhandler alle former for vold og nære relasjoner, har et livsløpsperspektiv og skal ivareta personer i alle faser av livet. Planen skal ivareta personer som rammes av vold i nære relasjoner, de som utøver volden, eller andre nærstående som er berørt av voldshandlinger uten å være direkte eksponert.

Mål

Samfunnsorienterte mål

- Ansatte i Kongsberg kommune skal ha handlingskompetanse og kunnskap til å avdekke og bidra til å stoppe vold i nære relasjoner
- Innbyggere i Kongsberg kommune vet hvor de kan få hjelp og informasjon om vold i nære relasjoner.

Organisatoriske mål

- Handlingsplanen skal styrke kunnskapsnivået hos de ansatte i kommunen og videreutvikle samarbeidet mellom faggrupper, sektorer og forvaltningsnivåer.

Brukerorienterte mål

- Handlingsplanen er digitalt tilgjengelig og godt synlig for alle i kommunen

- Innbyggere blir tatt på alvor gjennom rask og nødvendig hjelp for sitt problem med vold i nære relasjoner

Lovverk og retningslinjer

Avvergeplikt

Når man blir kjent med at noen blir utsatt for pågående vold eller overgrep skal det vurderes om det utløser avvergeplikten i straffeloven (§ 196) «Plikt til å avverge et straffbart forhold» 2.

Alle personer har en plikt til å forhindre at alvorlige handlinger skjer ved å varsle politiet eller barnevernet dersom det gjelder personer under 18 år. Avvergeplikten er en plikt som gjelder for både privatpersoner og profesjonelle arbeidsutøvere som er pålagt taushetsplikt. Avvergingsplikt gjelder foran taushetsplikt. Les mer på www.plikt.no

Opplysningsplikten

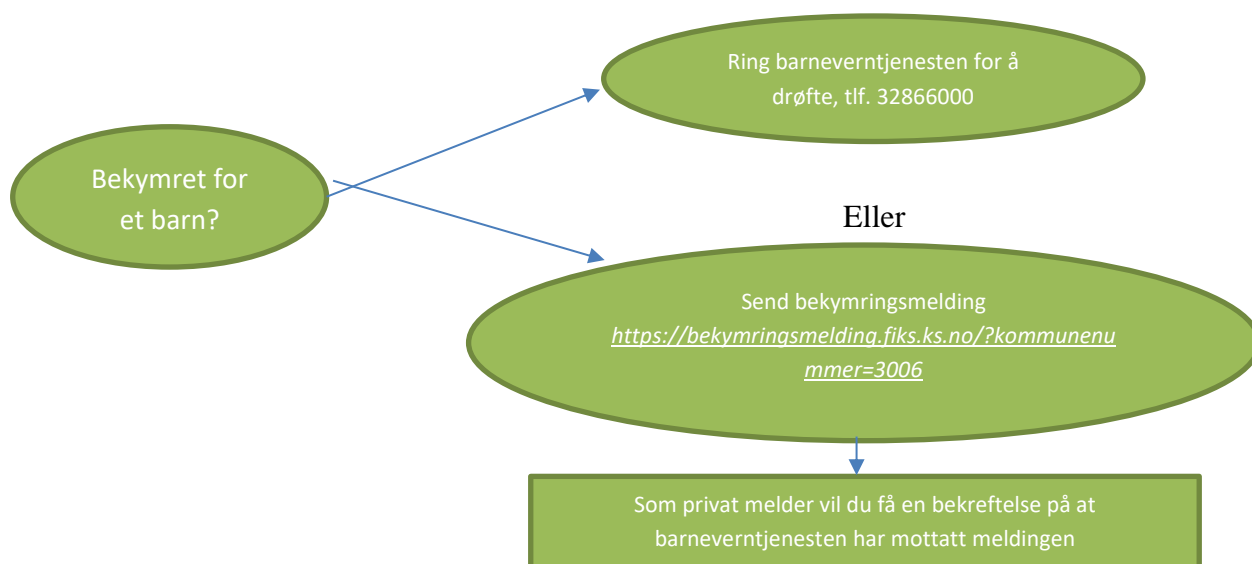
De organene som er ansvarlig for gjennomføringen av barnevernloven, kan gi pålegg til offentlige myndigheter om å gi taushetsbelagte opplysninger når dette er nødvendig i forbindelse med vurdering, forberedelse og behandling av saker etter barnevernloven. 3.

Meldeplikt

Når det er grunn til å tro at det foreligger alvorlig omsorgssvikt eller når et barn har vist alvorlige atferdsvansker skal det meldes til barneverntjenesten. Meldeplikten er et selvstendig og personlig ansvar. Offentlig ansatte har et juridisk ansvar for å melde ifra om sine bekymringer, privatpersoner har et moralsk ansvar. 3.

Viktig å vite som privatperson om meldeplikt

Som privatperson trenger man ikke å være sikker på at det er noe galt, det er tilstrekkelig at man er bekymret. Det er barnevernets jobb å vurdere bekymringen du melder og hvordan den skal følges opp. Hvis man er usikker om man skal melde en sak, er det mulig å kontakte barneverntjenesten og diskutere saken anonymt. 4.

Vitne til alvorlig vold - ring politi – telefonnr. 112

Barneverntjeneste i Kongsberg kommune
ring 32 86 60 00 og spør etter barneverntjenesten.

Barnevernvakt Kongsberg, ved akutte hendelser utenfor ordinær kontortid
– ring 48 16 63 01

[Skjema for bekymringsmelding, privatperson](#)

Situasjonen på Kongsberg

Vi har noen indikasjoner på vold og overgrep i Kongsberg kommune. Her vises til ungdataundersøkelse, statistikk fra barneverntjenesten og Kongsberg krisesenter.

Barneverntjenesten i Kongsberg mottar årlig flere bekymringsmeldinger som omhandler fysisk og psykisk mishandling, seksuelle overgrep eller andre former for vold som barn har blitt utsatt for eller vært vitner til. Antallet kommer frem i tabellen under: 5.

2019	2020	Til og med juni 2021
38	63	38

Ungdataundersøkelsen er lokale barne- og ungdomsundersøkelser der skoleelever over hele landet svarer på spørsmål om hvordan de har det, og hva de driver med på fritiden. Resultatene fra Ungdata brukes blant annet som kunnskapsgrunnlag i forebyggende ungdomsarbeid. 6.

Ungdata undersøkelsen ble gjennomført blant ungdomsskoleelever i Kongsberg kommune våren 2020.

I undersøkelsen er det to spørsmål som er knyttet opp mot vold i nære relasjoner.

På spørsmålene

- «Har en voksen i familien din har slått deg med vilje i løpet av det siste året?» svarer 4 % ja.
- «Har du sett eller hørt at en voksen i din familie har blitt slått, sparket, ristet hardt eller lugget av en annen voksen i familien i løpet av det siste året?» svarer 3 % ja.

Her kan du lese mer om resultatene fra Kongsberg: [Resultater ungdataundersøkelse Kongsberg kommune 2020](#)

Ved vold mot eldre er oftere voldsutøver et voksent barn, til forskjell fra vold mot yngre voksne hvor voldsutøver oftere er partner. Eldre ser også sjeldnere på seg selv som ofre da volden begås av

personer i nær familie. Tall fra nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress viser at mellom sju og ni prosent av eldre som bor hjemme er blitt utsatt for vold og overgrep. 7.

Kongsberg Krisesenter drifter et tilbud, for Kongsberg, Notodden, Øvre Eiker og Numedalskommunene. Antall overnatningsdøgn for beboer/familie varierer sterkt. 8.

Brukere	2018	2019	2020	2021 (t.o.m 15.9)
Kvinner beboere	7	25	28	24
Barn beboere	17	21	11	11
Menn beboere	3	3	3	3
Dagbrukere	96	79	122	123

Definisjon av vold og nære relasjoner

Psykolog Per Isdal ved Alternativ til vold (ATV) definerer vold som følgende:

«Vold er enhver handling rettet mot en annen person som ved at denne handlingen skader, smerte, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller å slutte å gjøre som den vil»
12.

I straffeloven § 282 defineres nære relasjoner som nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg. Det vil si at nære relasjoner også omfatter søsken, barn, forelder, besteforeldre og barnebarn. 2.

Fysisk vold

Fysisk vold er handlinger som forårsaker fysisk skade eller smerte, men også handlinger som fysisk hindrer den andres bevegelsesfrihet. Eksempler på fysisk vold er: Slå, sparke, gi juling, ta kvelertak, riste, klype, klore, bite, lugge, vri armen, holde fast eller dytte. 10.

Psykisk vold

Psykisk vold er ord, kroppsspråk og stemmebruk som krenker, truer og kontrollerer den andre. Eksempler på psykisk vold er: Direkte eller indirekte trusler, latterliggjøring, kalle stygge ting, kontrollere hva den andre får lov til å gjøre eller hvem den kan være sammen med, utagerende sjalusi, ignorere den andres følelser.

Materiell vold

Materiell vold er handlinger som er rettet mot gjenstander eller inventar. Materiell vold er skremmende i seg selv. Eksempler på materiell vold er: slå i stykker møbler, vegger, dører, gjenstander, ødeleggelser.

Økonomisk vold

Økonomisk vold er å forhindre en person i å ha rådighet over egen økonomi, nekte adgang til egen eller felles bankkonto. Forhindre i å ha en inntekt, press til å være avhengig av andre. Tvinge til å underskrive på lån eller endre testamente.

Omsorgssvikt

Omsorgssvikt er en vedvarende manglende evne eller vilje hos omsorgspersonene til å møte barnets grunnleggende fysiske, emosjonelle, psykiske og/eller medisinske behov.

Seksualisert vold

Seksualisert vold er handlinger rettet mot en annens person seksualitet. Eksempler på dette er: seksuell trakassering, presse og tvinge den andre til seksuelle handlinger, voldtekt, seksualisert tortur.

Latent vold

Mens den som utøver vold opplever volden som enkeltstående hendelser, forteller den utsatte at volden er med dem hele tiden, i kraft av dens mulighet og dermed styre alt den utsatte gjør og atferden blir dermed strategisk for å unngå ny vold. Dermed kan latent vold bli den dominerende voldsformen.

Vold i oppdragelsesøyemed

Fysisk og psykisk avstraffelse som en del av oppdragelsen for å endre adferden til barn og unge.

Digital vold

Trusler og trakassering via meldinger, overvåking og kontroll via mobiltelefon eller sosiale medier, eller stygge meldinger postet på nett. Innbefatter også trusler, trakassering og seksuelle overgrep som følge av kontakt etablert på nett.

Tvangsekteskap

Innebærer at en gjennom vold eller frihetsberøvelse eller psykisk press må inngå inn i et ekteskap, og som er mot sin vilje.

Kjønnslemlestelse

Kjønnslemlestelse er inngrep som gjøres på kvinners kjønnsorgan av kulturelle, ikke-medisinske årsaker.

Tegn på vold

Barn og unge

Barn kan mangle språk for det de opplever, de er lojale, redde og tilpasser seg omgivelsene for å oppleve maksimal trygghet. Derfor er det opp til voksne å hjelpe barna å formidle.

De mest åpenbare tegn på vold er fysiske skader på kroppen. Det kan være blåmerker, andre merker etter slag, å ha blitt holdt, klyping o.l. Barn får gjerne merker og blåmerker etter lek, men merker fra vold kan forekomme på steder barn vanligvis ikke slår seg.

På spedbarn som er for små til å bevege seg alene, og det dermed ikke er naturlig at vil få blåmerker eller andre skader som ikke er påført av andre.

I tillegg vil vold i familien kunne føre til tegn på mistriksel hos barn og unge. Barn kan også utvikle diffuse smerter og ubehag, som for eksempel smerter i mage og hodet.

Psykologisk vold som trusler, trakassering, latterliggjøring, utskjelling og annen verbal ydmykelse kan føre til psykiske uhelse hos barn og unge. Dette kan blant annet sees som dårlig selvtillit og selvfølelse, samt angst, depresjon, skolevansker, aggresjon o.l.

I tilfeller der en av foreldrene blir utsatt for vold fra den andre, medfører det både en redusert omsorgskapasitet hos begge foreldre og at barnet blir vitne til vold. Barn og unge kan få like store psykiske konsekvenser ved å være vitner til vold, som å bli utsatt for vold selv. ^{11,12.}

Voksne og eldre

Voksne og eldre kan ha samme fysiske skader og symptomer på vold, men den normale aldringsprosessen kan bidra til at eldre lettere får fysiske skader av volden. Det er en klar sammenheng mellom utsatthet for vold og redusert fysisk og psykisk helse blant eldre. Det er derfor viktig at helse- og omsorgspersonell er oppmerksomme på tegn på vold også blant eldre. ^{13.} Tegn på vold blant eldre kan blant annet være

- Lite sosialt nettverk, og tendens til å isolere seg.
- Endret atferd hos en eldre person uten forklarlig grunn.
- Kjent rusmisbruk blant voksne barn/barnebarn og/eller økonomiske problemer.
- Stadig fornyelse av resepter på smertestillende eller andre vanedannende medikamenter.
- Voksne barn flytter hjem til sine eldre foreldre.
- Den eldre får sjelden være alene ved besøk av hjemmetjenesten.
- Den eldre er omsorgsperson for partner med kognitiv svikt som medfører uro eller aggressiv atferd.

Slik avdekker og melder tjenester og virksomheter i Kongsberg kommune

Det er et bredt spekter av tjenester til barn, unge og voksne i Kongsberg kommune, felles for alle er ansvaret for handling ved mistanke og avdekking av vold og overgrep.

Barn, unge og familier

Felles for tjenestene som jobber med barn, unge og deres familier i Kongsberg kommune er at de skal kjenne til og bruke metoden «Bedre Tverrfaglig Innsats» (BTI).

BTI er en metode som skal bidra til at man starter en systematisk prosess på et tidlig tidspunkt ved bekymring for barn og ungdom. På denne måten kan BTI være et godt verktøy i jobben mot å avdekke og stoppe vold i nære relasjoner.

Frivillige lag og foreninger kan også benytte deler av modellen i sitt arbeid med målgruppen.

BTI bidrar også til kompetanseheving for å styrke målet om at de ansatte skal jobbe kunnskapsbasert og tilegne seg kompetanse om vold og overgrep knyttet til deres arbeidsplass.

Du kan lese mer om BTI her: [Bedre tverrfaglig innsats - BTI](#)

Barnehage, skole, helsestasjon og skolehelsetjenesten møter alle barn og unge i Kongsberg kommune. Dette er unike arenaer for å bidra til å gi barn og unge kompetanse om hva vold og overgrep er, gi foreldreveiledning samt skape trygge arenaer.

Barn og unge må få hjelp til å lære å sette grenser for hva de selv vil tolerere.

Hvis ansatte i disse tjenestene er bekymret for at barn og unge blir utsatt for vold eller overgrep skal de melde sin bekymring videre til barnevernstjenesten.

Har du **som ansatt** mistanke om vold/overgrep/alvorlig omsorgssvikt skal saken meldes til barneverntjenesten. Du skal samtidig vurdere en melding til politiet.

Du må melde skriftlig til begge instanser. Husk at du alltid kan konsultere før du melder.

Telefon barneverntjenesten: ring 32 86 60 00

Barnevernvakt Kongsberg, ved akutte hendelser utenfor ordinær kontortid
– ring 48 16 63 01

Telefon politiet: ring 02800

Verktøy

Bekymringsmelding til barnevernet:

<https://bekymringsmelding.fiks.ks.no/?kommunenummer=3006>

[Risikofaktorer og tegn på vold mot barn](#)

Voksne og eldre

Tjenester og virksomheter som til daglig bistår voksne og eldre i Kongsberg kommune har ansvar for å observere og være oppmerksomme på forhold som kan tyde på vold, overgrep eller omsorgssvikt. Alle bekymringer skal dokumenteres. Det skal alltid stilles spørsmål knyttet til vold ved mistanke om vold eller overgrep. Samtykke til å snakke med pårørende skal innhentes ved bekymringen. Det skal tilbys samtaler og drives aktivt informasjonsarbeid. Det skal tilbys nødvendige helseundersøkelser, vurderes samarbeid med aktuelle samarbeidspartnere og henvisningsmuligheter.

For beboere på sykehjem blir de ansatte en del av deres nære relasjoner. Forskning på overgrep i sykehjem er svært begrenset, men sykehjem er også en arena der det forekommer vold og overgrep mot eldre.

Ved bekymringen om vold og/eller overgrep skal det rapporteres til ansvarlig leder. Avvergingsplikten skal alltid huskes (side 5).

Tjenester og virksomheter melder til politi, legevakt og krisesenter.

Slik håndteres varslingene av politi og barneverntjenesten

Politi

Politiet mottar en bekymring om mulige straffbare forhold enten fra private personer eller offentlige instanser. De beslutter hva slags type sak dette er og også hvor saken evt. skal etterforskes. Saken sendes videre til spesialistene som jobber med saker innenfor seksualkapittelet og vold mot barn, eller lokalt som tar de mindre alvorlige sakene (og noen saker innenfor seksualkapittelet). Det er ofte et samarbeid på tvers av enhetene. 14..

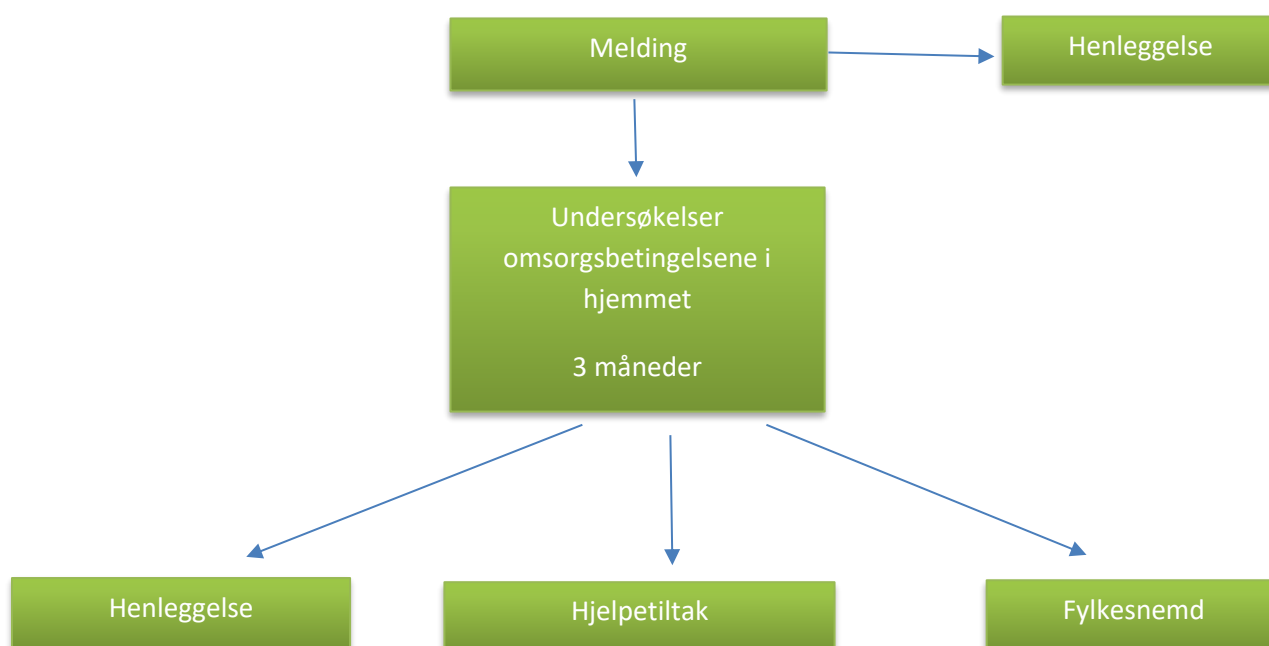
Barneverntjenesten

Barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding enten fra private personer eller offentlige instanser. Da har de en uke på å gjennomgå meldingen, og beslutte om innholdet skal undersøkes eller om meldingen skal henlegges.

Dersom saken undersøkes er barneverntjenesten i kontakt med barnet, foreldrene og andre relevante instanser for å kartlegge barnets omsorgssituasjon.

Når barnevern eller andre offentlige skal melde om mulige straffbare forhold, må grunnlaget for bekymringen komme tydelig frem, og konkret hva barnet evt. har sagt. Ved mistanke om vold eller overgrep, skal ikke foreldrene varsles. Det er viktig å vite at det ikke skal stilles ledende spørsmål til barna.

Etter 3 måneder skal barneverntjenesten ha besluttet om familien tilbys frivillige hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4, om saken skal henlegges eller om saken må fremmes for fylkesnemda, enten for å overta omsorgen for barnet eller pålegge hjelpetiltak. 15.

Slik bistår legevakt og krisesenter rundt varslinger

Legevakta bistår utenfor fastlegenes åpningstider med øyeblikkelig hjelp: 9,6.

- Døgnåpen telefonnr. 116 117
- Råd og veiledning
- Hjelp til kontakt med andre hjelpeinstanser
- Medisinsk tilsyn

Kongsberg krisesenter

Når noen er utsatt for vold i nære relasjoner kan de få et midlertidig botilbud på krisesenteret. Her kommer man i kontakt ved å ringe selv eller få hjelp av andre til å ringe, enten som privatpersoner eller offentlige instanser. Ikke alle trenger et botilbud, men man kan i tillegg få tilbud om støttesamtaler og veiledning. Krisesenteret hjelper til med å kontakte politiet for en eventuell risikovurdering rundt trusselbildet. Krisesenteret tilbyr gratis juridisk bistand, samt hjelp til re-etablering. Hvis barn er utsatt for vold eller krenkelser tas det i samråd med foresatte, kontakt med nødvendige hjelpeinstanser.

Krisesenter er et gratis heldøgns lavterskel tilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Man trenger ikke henvisning for å komme hit.

Krisesenter tilbyr et trygt og individuelt tilpasset tilbud til både voksen, barn og unge ut fra deres behov og rettigheter.

Oppdrag og organisering av arbeidet

Oppdraget om å utarbeide Handlingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner, ble gitt av Rådmannens ledergruppe til Koordinerende enhet i november 2020. Koordinerende enhet etablerte arbeidsgruppe på sitt møte 15 desember 2020.

Arbeidsgruppa har bestått av representanter for Kongsberg krisesenter og Kongsberg kommune:

Handlingsplanen ble vedtatt av Kommunestyret i Kongsberg kommune 3.11.21.

Telefonnummer og lenker i planen er oppdatert 4.11.22

Referanser

1. Nou 2017: 12, Svik og svikt. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/>
2. Straffeloven https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-5#KAPITTEL_2-5
3. Barnevernloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
4. Heltne, Steinsvåg; barn som lever med vold i familien, 2011
5. Hentet fra barneverntjenestens statistikk i fagsystemet Familia.
6. <https://www.ungdata.no/>
7. Kompetansesenter mot vold og traumatisk stress. <https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/overgrep-mot-eldre-i-norge.pdf>
8. Kongsberg Krisesenter årsrapport 2018/19/20
9. Isdal P. (2002). Meningen med volden. Oslo: Kommuneforlaget AS
10. Nasjonal veiviser ved vold og overgrep <https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/>
11. Øverlien, C, Hauge, M-I og Scultz, J-H, (2017) barn, vold og traumer. Møter med unge i utsatte livssituasjoner.
12. Nasjonal veiviser ved vold og overgrep. <http://www.dinveiut.no.no>
13. Kompetansesenter mot vold og traumatisk stress. <https://voldsveileder.nkvts.no/>
14. Kongsberg politistasjon v/Rune Flage
15. Barnevernloven kapittel 4 – Særlige tiltak. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
16. Møte med Kongsberg legevakt v/Trine Dalegården, 17 mars 2021
17. Nes kommunes handlingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner. <https://www.nes.kommune.no/siteassets/gjeldende-planer/handlingsplan-mot-vold-i-naere-relasjoner.pdf>
18. Referat fra møte i Rådmannens ledergruppe, november 2020
19. Referat fra møte i Koordinerende enhet 15.12.20 «Etablering av arbeidsgruppe»
20. Referater fra møter i arbeidsgruppa desember 2020- mai 2021
21. Kommunestyret i Kongsberg, møteprotokoll 3.11.21. https://prod01.elementscloud.no/publikum/942402465_PROD-942402465/DmbMeeting/342
22. Bruken av tegning «forglemmegei» i bunntekst er lisensiert gjennom <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>. Forfatter er supercoloring, <http://www.supercoloring.com/nb/node/1491343>.

